

L'INFORMÀTICA COM A EINA DE SUPORT A LA RESTAURACIÓ DE FOTOGRAFIES: DUES EXPERIÈNCIES

Carme Bello; Àngels Borrell

Estudi B2, conservació-restauració d'obra gràfica

Quan els restauradors hem d'enfrontar-nos amb la restauració d'obra gràfica i, concretament amb fotografies en suport paper, un dels problemes és com resoldre la part de reintegració, tant de les pèrdues de suport com de la imatge. Des d'un punt de vista estricte de conservació de la peça, això no ens hauria de preocupar gens, ja que la tendència més neutre és no fer cap tipus de reintegració, simplement consolidar el suport però no reintegrar. Però això no sempre és possible ja que aquest concepte, està molt clar quan treballem per a institucions i concretament arxius, però comença a desdibuixar-se quan ho fem per a museus o exposicions i no serveix quan ho fem per a particulars. I és així perquè la finalitat d'uns i els interessos dels altres són molt diferents.

És important que abans d'iniciar cap procés de restauració tinguem en compte qui és el client i quins són els seus interessos. Si el client és l' arxiu duna institució pública (la funció principal del qual es preservar i posar la informació a l'abast dels investigadors) la nostra actuació ha de ser el màxim neutre possible i tendir a estabilitzar la fotografia, consolidar-la, confeccionar un bon sistema de protecció, però no caure en la reintegració-reconstrucció, ja que per a la seva conservació és innecessària i simplement és faria per una qüestió d'estètica.

Quan el client és un museu o centre d'art (els quals tenen com a part de la seva funció l'exhibició i difusió) i la fotografia ha de ser exposada, ens trobem, sovint, que si la pèrdua que presenta és gran, o segons on està situada, distreu l'atenció de la mirada de l'espectador i invariablement aquesta mirada va dirigida al buit que presenta la fotografia, fent perdre la perspectiva general de la imatge i per tant del llenguatge visual que transmet. En aquests casos procedirem a fer una reintegració del suport i gràfica. Aquesta reintegració tradicionalment es feia, i encara es fa, posant un tros de paper substituint la pèrdua i després, damunt, fer la reintegració pictòrica. Actualment la tendència és no tocar l'original i posar-lo damunt d'un altre suport en el qual es farà la reintegració pictòrica (a vegades només color d'altres color i forma), o bé fer una reconstrucció amb fotografia digital i superposar l'original. D'aquesta manera no toquem l'original i alhora aparentment i visual es pot apreciar la fotografia sencera en el seu conjunt.

Quan el client és un privat el que vol és que la fotografia quedi el màxim de reconstruïda tant físicament com visual . En aquesta ocasió s'ha de procedir a fer la reintegració del suport damunt de la llacuna o buit, amb paper de similar gramatge i procedir a fer una reintegració gràfica el més fidel possible, això si deixant ben visible que està restaurat i reintegrat, per tal que es pugui diferenciar a simple vista de l'original.

Una vegada tinguem clar qui és el nostre client i quina és la funció que ha d'acomplir la fotografia que hem de restaurar. Passarem a realitzar la part més important que és la restauració a través de la qual consolidarem i estabilitzarem tant el suport com l'emulsió i posteriorment podem plantejar-nos la reintegració del suport i la gràfico-pictòrica.

En els dos exemples que presentem es va decidir utilitzar l'ordinador com a eina de suport al nostre treball sovint, per no dir sempre, els restauradors quan ens enfrontem a la reintegració gràfico-pictòrica podem imaginar l'efecte final d'una reintegració i automàticament, en el nostre cervell processem els colors i les trames. L'experiència és fonamental a l'hora de fer la reintegració gràfica, però a vegades, també ens pot jugar una mala passada i obligar-nos a repetir el procés en no ajustar-se al que necessita l'original. Per això és fonamental, a l'era de la informàtica, utilitzar tots els recursos al nostre abast, tant per economitzar temps com per assegurar el resultat.

Primera experiència : Fira de Cavalls

Quan el client que ens va encarregar la feina ens va dir, que tenia una foto de la Fira de cavalls de la Vall d'Aran de mitjans del segle XX, que estava trencada i que desitjaria que l'hi restauréssim poc ens vàrem imaginar el que ens trobaríem més endavant.

Un dia va arribar al nostre taller una carta per correu ordinari i en obrir-la ens vàrem trobar amb un espectacle dantesco: una fotografia d'aproximadament 10 x 15 cm fragmentada en tretze trossos que a més estaven arrugats i en alguns els hi mancava part de l'emulsió. Superada la primera sorpresa ens vam posar en contacte amb el client i vàrem preguntar-li que l'hi havia passat, i ens va confessar que el seu gos se l'havia menjat i que el que veiem era el que quedava, en comentar que era una restauració molt complicada i que tenia moltes pèrdues de suport, ens va demanar que féssim el que poguéssim perquè era l'únic record que tenia del seu oncle i de la fira de cavalls. Davant d'aquests arguments ens vàrem posar - i mai millor dit- mans a l'obra.

Procés de restauració

La fotografia estava impressionada damunt de paper i l'emulsió era de gelatina. El primer que vàrem fer es aplanar cada tros, individualment, sota pes i després, un cop aplanats, intentar compondre la imatge per tal de comprovar la grandària de les llacunes, ja que en funció d'aquesta composició, podríem establir el tamany real de la fotografia.

Primer es va fer una neteja, en sec amb gomes d'esborrar a la part de darrera, per tal d'eliminar el màxim la brutícia. La part de l'emulsió es va netejar amb molta suavitat utilitzant una paletina japonesa de pèl natural molt fi, per eliminar la pols superficial.

Després es va procedir a unir el trossos entre ells amb paper japonès de 15gr. i tylose molt espessa, per tal d'evitar el màxim una humitat perllongada, deixant assecar sota el pes de vidres i protegida entre assecants i holytex.

Les llacunes, sense suport, que quedaven es varen restituir amb paper japonès arakagi de 35gr. imprimat prèviament amb cola metilcel.lulòsica tylose MH-300 i assecat sota pes. Es va prendre aquesta decisió per evitar que a la zona on hi havia pèrdua de suport es tornés a trencar ja que en estar tant fragmentat, la més mínima manipulació comportaria un gran risc per a l'íntegritat física de la fotografia.

Posteriorment i un cop consolidada la fotografia es va fer una laminació amb un paper japonès de 6gr. amb una cola metilcel.lulòsica tylose MH-300, molt

espessa, per tal d' evitar el màxim la humitat i es va deixar sota pes, canviant els assecants mol sovint, per accelerar el procés d'assecatge, de forma natural. Confecció d'una carpeta de protecció amb cartró de conservació, especial per a fotografies .

Procés de reintegració gràfica

Aquí , com sempre ens passa als restauradors, va sorgir el dubte: des d'un punt de vista de la conservació i de la informació , no calia fer cap reintegració gràfica, però el client era un privat i aquest volia que la fotografia quedés el màxim de semblant a com era abans Això va significar iniciar un procés que ja havíem utilitzat en restauracions d'altres tipus de documents, pergamins, gravats etc. el qual ens permetria veure quin podria ser el resultat final de la nostra intervenció, sense haver de tocar la peça .

Quan la fotografia ja estava consolidada la vàrem fotografiar i vàrem introduir la imatge a l'ordinador i amb el photoshop 6.0 vàrem començar a treballar amb diferents tonalitats de reintegració barrejant alhora diferents tipus de trama. Això ens va proporcionar la possibilitat de decidir la reintegració gràfica que més s'ajustava fugint d'estridències o d'imitacions.

Posteriorment i, un cop decidit et tipus de trama i el color que més s'ajustava, es va procedir a aplicar-los amb aquarel·les damunt de la reintegració del suport, que s'havia fet amb paper japonès, encara que hem de precisar que abans se-l'hi havia donat una imprimació amb tylose, per fer-lo més resistent a l'aigua i evitar que l'aquarel·la s'expandís.

El resultat ha estat el que podeu veure a les imatges que us presentem.

Segona experiència: retrat d'home i dona

En aquest cas es tracta d'una fotografia, d'una parella, que havia fet les funcions de postal ja que en el revers hi havia un escrit personal. La fotografia pertanyia a una alumna de la Universitat de Barcelona, on nosaltres donàvem classes de restauració i la va portar per tal de restaurar-la.

El seu estat de conservació era força dolent ja que tenia moltes clivelles i una pèrdua important a la part inferior dreta, a la imatge l'hi mancava el peu de l'home. El perímetre presentava moltes irregularitats i algunes pèrdues.

A la part de darrera l'escrit estava fet amb bolígraf de color vermell que, degut potser a la humitat, estava una mica difuminat en alguna zona. El paper presentava un cert grau de brutícia deguda a la manipulació

Procés de restauració

La fotografia estava impressionada damunt de paper i l'emulsió era de gelatina. La imatge era de dos persones i a la part posterior hi havia un escrit. Es va decidir donar-li el tractament d'una fotografia que havia de ser exposada i després guardada en un arxiu .

Primer es va fer una neteja, en sec amb gomes d'esborrar a la part de darrera, per tal d'eliminar el màxim la brutícia. La part de l'emulsió és va netejar amb molta suavitat utilitzant una paletina japonesa de pèl natural molt fi , per eliminar la pols superficial.

Després es va procedir a fer una consolidació del suport amb paper japonès de 15gr. i tylose molt espessa, per tal d'evitar el màxim una humitat perllongada, deixant assecar sota el pes de vidres i protegida entre assecants i holytex.. Després de la consolidació del suport es va fer una reintegració monocromàtica, amb aquarel·la de tonalitats negres, damunt de les clivelles que presentava la imatge, per tal d'evitar l'impacte visual dels blancs i la distorsió de la informació.

Procés de reintegració gràfica

Quan la fotografia ja estava consolidada, es va fotografiar digitalment i introduir a l'ordinador i amb el programa photoshop 6.0, vàrem començar a treballar amb diferents tonalitats de color i trama. Posteriorment i, un cop decidit el color que més s'ajustava al nostres objectius, es va procedir a reconstruir digitalment el peu que mancava a l'original, i la totalitat de perímetre que estava malmès. D'aquesta manera vàrem aconseguir el que comercialment s'anomena restauració fotogràfica, encara que des del punt de vista de la conservació no és en absolut una restauració, sino simplement una còpia retocada..

Una vegada vàrem tenir la còpia digital en paper, es va procedir a superposar-hi l'original, aconseguint d'aquesta manera un efecte òptic d'imatge completa i alhora es va evitar la intervenció directa de reintegració en el suport original.

Finalment i per evitar el contacte directe entre les fotografies i afavorir la seva conservació, es va posar un paper neutre especial per a fotografia entre elles.

Si observem les fotografies es pot apreciar perfectament el muntatge del conjunt.

Conclusions

Com a conclusions hem de constatar l'informàtica com l'eina més precisa per determinar el sistema de presentació, que disposem els professionals de la conservació-restauració.

També voldríem destacar la importància del material i el respecte que s'ha de tenir a les còpies d'època sobre paper, ja que sovint aquestes esdevenen originals en haver-se perdut el negatiu. Per això és important preservar la còpia d'època malgrat es disposi d'una còpia actualitzada, i sempre s'ha de diferenciar clarament la reconstrucció física de la fotografia de la visual.

f-1

F2

F3

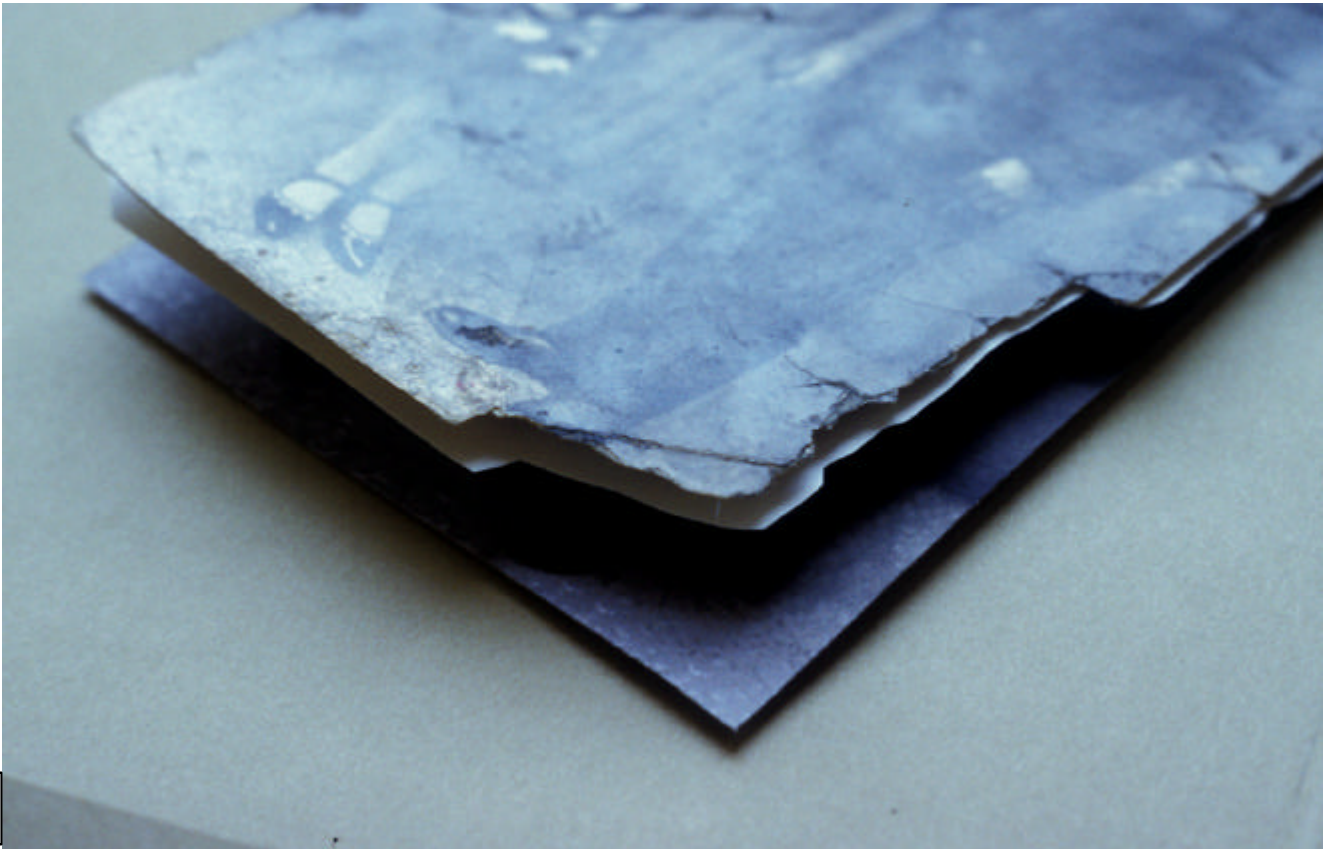

F4

Fira de
Covells

f-5

f-6

parella